

O współczesnej kulturze popularnej na Słowacji

Agnieszka Janiec-Nyitrai (Budapešť)

Štefan Timko: *Zábavné populárne žánre na Slovensku*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Fakulta stredo európskych štúdií, 2015. 124 s. ISBN 978-80-558-0857-4.

Publikacja *Zábavné populárne žánre na Slovensku* autorstwa nitrańskiego badacza i nauczyciela akademickiego Štefana Timki przeznaczona jest, jak sam autor podkreśla we wstępie, przede wszystkim dla studentów, ma więc formę skryptu. Stanowi wolną kontynuację monografii *Situacná komédia a jej regionálne modely* (Nitra, 2012), wydanej przez Timkę przed pięcioma laty. Publikacja przeznaczona jest w pierwszym rzędzie dla studentów kulturologii, estetyki, medioznawstwa, dziennikarstwa, socjologii, ale zainteresuje również tych, którzy chcą śledzić najnowsze zmiany we współczesnym dyskursie medialno-kulturalnym na Słowacji. Celem publikacji jest analiza szeroko pojętych gatunków rozrywkowych, jak sitcom czy seriale telewizyjne, ale także filmy fabularne dla szerokiej publiczności. Timko analizuje te gatunki na przykładzie słowackiej kultury popularnej.

Podręcznik składa się z pięciu komplementarnych rozdziałów, w których autor postanawia przybliżyć aktualne problemy współczesnej słowackiej kultury, wykorzystując najnowsze teorie medialnej komunikacji, teorie z zakresu nauk społecznych, estetyki, ale także narratologii czy semiotyki. W pierwszym rozdziale poświęconym powstaniu i specyfice słowackiej kultury popularnej Timko rekapitułuje definicje kultury popularnej, przybliża powstanie prasy bulwarowej oraz początki słowackiej kinematografii. Na konkretnym przykładzie fenomenu mitu Janosika w słowackiej tradycji i kulturze popularnej autor demonstruje, w jaki sposób do kultury (popularnej) przenikają elementy kultury ludowej. Szczegółowo analizuje film *Jánošík* (1935) w reżyserii Martina Friča, a następnie przedstawia zarys historii słowackiej kinematografii po II wojnie światowej, poświęcając jednocześnie więcej miej-

scą słowackiej kulturze popularnej rozwijającej się po roku 1945. Drugi rozdział noszący nazwę *Humor a jeho špecifiká v slovenskej ľudovej i mediálnej kultúre* przynosi refleksję ogólnego charakteru dotyczącą komiki i humoru. Bazując na szerokiej podbudowie teoretycznej autor przypomina podstawowe teorie komiki, ale również poświęca wiele miejsca specyficznym cechom słowackiego humoru. Ważny element tego rozdziału tworzy podrozdział dotyczący rozwoju komedii w słowackiej kinematografii, ale także w słowackiej sztuce radiowej. W trzeciej części publikacji autor koncentruje się na rozwoju gatunków rozrywkowych w słowackiej telewizji ze szczególnym uwzględnieniem komedii sytuacyjnej – sitcomu. Przedostatni rozdział został poświęcony fenomenowi występowania subkultur młodzieżowych w serialach komediowych, a w ostatnim rozdziale publikacji Timko podkreśla istotność Internetu jako medium o dużym potencjalnie rozrywkowym, szczególnie wyraźnego w kontekście rozwoju i ewoluowania gatunku serialu internetowego.

Jak wynika z tego pobieżnego przeglądu zawartości podręcznika tematyka poruszana przez autora jest szeroko zakrojona i różnorodna, niemniej jednak autorowi udało się uniknąć chaotycznego i wybiórczego potraktowania wybranej przez niego tematyki. Autor porusza poszczególne tematy w sposób świadomy i wyważony, kreśląc obraz współczesnego słowackiego świata rozrywki i uwzględniając najnowsze trendy, mody i zmiany w tak efemerycznym świecie współczesnych mediów. Timko jest absolwentem kierunku scenariopisarstwa i dramaturgia w Bratysławie, co jest wyraźnie widoczne w jego publikacji. Widać, iż doskonale orientuje się we współczesnej sytuacji mediów na Słowacji.

cji, a jednocześnie posiada wiedzę teoretyczną z dziedziny teorii mediów i sztuk wizualnych. Publikacja *Zábavné populárne žánre na Slovensku*, pomimo iż jest przeznaczona głównie dla studentów, zawiera nie tylko podstawowe informacje, które pomogą młodym ludziom orientować się w skomplikowanym świecie współczesnych mediów, ale również może okazać się wartościowa dla wszystkich, którzy poszukują klarownego i logicznie podanego kompendium wiedzy o najnowszych zjawiskach związanych z rozwojem internetu, mediów wizualnych i mediów drukowanych.

Timko w jasny i przystępny sposób rekapitułuje dotychczasowe badania poświęcone różnym gatunkom rozrywkowym w słowackim kontekście, jednocześnie jednak informacje te poszerza i uzupełnia. Tym samym skrypt Timki, który autor we wstępie określił jako pod-

ręcznik dla studentów, staje się jednocześnie oryginalną i wartą uwagi publikacją naukowego charakteru. Poszczególne rozdziały można by oczywiście dopełnić, pogłębiając je jednocześnie merytorycznie, np. podczas analizy fenomenu Janosika w słowackiej kulturze warto oprzeć się o ważną monografię polskiej slawistki Joanny Goszczyńskiej (*Mýtus o Jánošíkovi vo folklóre a slovenskej literatúre 19. storočia*. Bratislava, 2003), ale w opublikowanej formie stanowi dobrą pomoc dla studentów kierunków humanistycznych. Publikację można uznać za doskonały punkt wyjścia dla tych, którzy chcą poznać nietatwy świat współczesnej kultury popularnej na Słowacji ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rozrywkowych, oferuje również warte uwagi powroty do korzeni współczesnej słowackiej kultury popularnej, a także interesujące rozważania o roli komiki i humoru.

PhDr. Agnieszka Janiec-Nyitrai, PhD.

Ústav slovanské a bałtské filologie

Univerzita L. Eötvöse

Múzeum krt. 4/D., 1088 Budapešť, Maďarsko

janiec.nyitrai@gmail.com